

Список використаних джерел:

1. Томашевский К.Л. Общеизвестные принципы международного права в сфере труда: актуальные проблемы / К.Л. Томашевский // Российский ежегодник трудового права. – 2010. – № 6. – С. 376-395.
2. Кудрявцев Ю.А. Законность и демократия / Ю.А. Кудрявцев // Правовой режим законности: вопросы теории и истории: матер. Межвуз. науч.-теорет. конф. – СПб., 2001. – С. 119-121.
3. Яковюк І.В. Азбука європейської інтеграції: навч.-метод. посібник / І.В. Яковюк, Л. Трагнюк, В. Медеяєв. – Х., 2006. – 165 с.
4. Європейський досвід державного управління: [курс лекцій] / за заг. ред. О.Ю. Оболенського, С.В. Сьоміна, А.О. Чемериса та ін. – К., 2007. – 76 с.
5. Гудима Н.В. Принципи відкритості і прозорості та їх реалізація в державному управлінні України / Н.В. Гудима // Вісник НАДУ. – 2005. – № 3. – 77-83 с.

Ісаков М.Г.

*кандидат юридичних наук,
президент консультаційної юридичної фірми «Глобус»,
голова Харківської міської колегії адвокатів*

ДО ПИТАННЯ ЗНАЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ПРИ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Громадська думка відображає уявлення (оцінки, судження) найактивнішої частини населення щодо ефективності, корисності, правильності державних рішень. Вона є масивом інформації для суб'єктів державної влади. Урахування громадської думки – це канал зворотного зв'язку в системі державної діяльності, використання інформаційного масиву для вироблення і прийняття найбільш обґрунтованих та ефективних державних рішень [1, с. 207].

До громадського контролю відносять контроль з боку різних громадських об'єднань – профспілок, трудових колективів, партій, рухів, фондів та інших утворень. Дехто до нього відносить і контроль з боку громадян. З цим твердженням погоджується В. М. Гаращук, вказуючи, що «саме громадський контроль та звернення громадян, на відміну від контролю державних спеціалізованих органів, найчастіше проводяться в опосередкованій формі, коли контролююча структура не напряму, а через певні компетентні державні органи впливає на стан справ у тій чи іншій сфері (об'єкті), який контролювала. Опосередкованим такий контроль є й тому, що в цьому випадку людина діє не як окрема контролююча «одиниця», а як представник громадського утворення» [2, с. 169].

Однією з важливих рис громадського контролю є те, що він не завжди визначається та регулюється межами правового регулювання. З'являються нові суспільні відносини, що вимагають реагування з боку громадськості, в тому числі і у формі громадського контролю. Не завжди законодавець встигає за відповідними змінами. Однак, це не означає, що держава не повинна регулювати питання громадського контролю, інша справа, що таке регулювання повинно бути менш формалізованим, ніж у випадку громадського контролю. Такі форми громадського контролю, що насамперед, пов'язані із втручанням громадськості в особисті права і свободи громадян, правом застосовувати державно-примусові заходи (наприклад, при здійсненні

охорони громадського порядку), повноваженнями щодо укладання ними від імені держави юридичних документів, детально регламентуються законодавством.

В першу чергу, слід дослідити контролюючу діяльність такого об'єднання громадян як професійні спілки. Відповідно до Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» від 15 вересня 1999 р. профспілки контролюють дотримання адміністрацією, власником або уповноваженим ним органом управління законодавства про працю та професійні спілки [3]. Роботодавець зобов'язаний розглядати їх подання про усунення порушень відповідного законодавства, доводити до їх відома результати розгляду відповідних звернень. Професійні спілки мають право звертатися до суду з позовами про захист трудових прав працівників, в тому числі при порушенні суб'єктами господарювання законодавства. Професійні спілки можуть проводити незалежну експертизу умов праці, брати участь у розслідуванні причин нещасних випадків і профзахворювань на виробництві та давати свої висновки щодо них, безоплатно отримувати від адміністрації, а також від органів державного та господарського управління інформацію з питань, пов'язаних з працею та соціально-економічним розвитком.

Глава XVI Кодексу законів про працю України закріплює такі права виборного органу профспілкової організації підприємства, установи, організації: укладати з власником (уповноваженим ним органом) колективний договір та контролювати хід його виконання; у випадках, передбачених законами, надавати згоду або відмовляти в згоді на розірвання трудового договору з працівником з ініціативи власника або уповноваженого ним органу; брати участь у розслідуванні нещасних випадків, професійних захворювань і аварій та в роботі комісії з питань охорони праці [4]. Отже, професійні спілки мають широке коло повноважень по здійсненню контролю за суб'єктами підприємницької діяльності, що робить профспілковий контроль досить дієвим та ефективним механізмом контрольної діяльності.

Об'єднання споживачів згідно з положеннями Закону України «Про захист прав споживачів» від 12 травня 1991 р. (у редакції Закону України від 15 грудня 1993 р.) [5] здійснюють контроль за дотриманням прав громадян як споживачів, проводять незалежну експертизу та випробування продукції, разом з відповідними державними органами здійснюють контроль за якістю продукції, торговельного та інших видів обслуговування, правильністю застосування цін. У разі потреби вони можуть вносити в правоохоронні органи та органи державного управління матеріали про притягнення до відповідальності осіб, винних у випуску та реалізації неякісної продукції та ін.

Добровільні товариства охорони навколишнього природного середовища в особі громадських інспекторів охорони навколишнього природного середовища діють у межах повноважень, які надані їм Законом України від 26 червня 1991 р. «Про охорону навколишнього природного середовища» та «Положенням про громадських інспекторів з охорони довкілля», затвердженим Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України 27 лютого 2002 р. № 88, деякими іншими нормативними актами. Вони беруть участь у проведенні спільно з працівниками органів державного контролю в галузі охорони навколишнього природного середовища рейдів та перевірок додержання підприємствами, установами, організаціями і громадянами законодавства про охорону навколишнього природного середовища, додержання норм екологічної безпеки та раціонального використання природних ресурсів; проводять перевірки та відповідно до ст. 255 КпАП

України при виявленні порушень, передбачених статтями 65¹, 77, 77¹, 78, 82, 89 (щодо диких тварин), 91², 153, складають протоколи про порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища і подають їх відповідному органу Державної екологічної інспекції та правоохоронним органам для притягнення винних до відповідальності; надають допомогу органам державного контролю в галузі охорони навколишнього природного середовища в діяльності по запобіганню екологічним правопорушенням; одержують в установленому порядку інформацію про стан навколишнього природного середовища, джерела негативного впливу на нього та заходи, що вживаються для поліпшення екологічної ситуації; беруть участь у підготовці органами Державної екологічної інспекції матеріалів до суду про відшкодування збитків, заподіяних внаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища, тощо.

На цей час відповідно до ст. 255 КпАП України, окрім інспекторів охорони навколишнього природного середовища, право складати протоколи про адміністративні правопорушення по складам, які закріплені в ст. 21 КпАП України і які належать до порушень у галузі охорони навколишнього природного середовища, мають члени та інспектори ще чотирьох громадських утворень (громадські формування з охорони громадського порядку й державного кордону, громадський лісовий інспектор, громадський мисливський інспектор, громадський інспектор органів рибохорони). Усього ж КпАП України надає право представникам семи громадських утворень складати протоколи про адміністративні правопорушення, тобто вчиняти первинні юридично значущі дії по збудженню справи про адміністративне правопорушення. (Такі склади закріплені більш ніж у 80 статтях КпАП України). Це досить серйозні повноваження, що мають ознаки контролю: право здійснювати перевірку (дослідження) об'єкта або поведінки фізичної особи і давати офіційний висновок щодо результатів такої перевірки. При цьому висновок надається від імені держави, в якості її делегованих громадським формуванням повноважень.

Особливе місце у здійсненні громадського контролю належить також засобам масової інформації (ЗМІ). На значущість контрольної функції ЗМІ вказував ще Б. А. Бор'ян: в мирних обставинах функції громадського контролера шляхом культивування громадської думки бере на себе преса, яка є організацією відповідних громадських угруповань і в процесі боротьби суспільних класів відіграє ідеологічно-виховну та керівну роль [6]. І хоча засоби масової інформації, згідно з чинним законодавством, не віднесено до громадських формувань, однак представники ЗМІ мають ряд повноважень у сфері здійснення громадського контролю.

Отже, виходячи з викладеного вище, можна зробити висновок, що громадський контроль за підприємництвом є достатньо дієвим та в окремих випадках більш важливим, ніж державний (з огляду на захист власних інтересів – профспілки, організації захисту прав споживачів, чи комерційну основу – адвокати, аудиторі), хоча, як правило, непрямим, опосередкованим. Проте, обмеженість засобів впливу громадських об'єднань на контролюючих суб'єктів робить його менш ефективним, ніж державний контроль.

Список використаних джерел:

1. Кравченко Ю. Ф. Свобода як принцип демократичної правової держави: Монографія / Ю. Ф. Кравченко. – Харків: Вид-во Нац.ун-ту внутр.справ, 2003. – 406 с.
2. Гаращук В. М. Теоретико-правові проблеми контролю та нагляду у державному управлінні: дис. д.ю.н. / 12.00.07 / В. М. Гаращук. – Х., 2003. – 413 с.

3. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України від 15 вересня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 45. – Ст. 397.
4. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 року № 322-VIII (за станом на 17 травня 2012 року) // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1971. – Додаток до № 50.
5. Про об'єднання громадян : Закону України від 16 червня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 34. – Ст. 504.
6. Борьян Б. А. Государственный контроль в Союзе ССР и Западной Европе / Б. А. Борьян. – М.: Изд-во Наркомторга СССР и РСФСР, 1928. – 291 с.

Кравченко І.О.

*кандидат юридичних наук,
старший викладач адміністративного та інформаційного права,
Сумський національний аграрний університет*

ПРАВОВА ПРИРОДА ВЗАЄМОДІЇ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ З НАСЕЛЕННЯМ

Одним із непорушних прав громадян України право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними. Пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом [0]. На реалізацію цих конституційних гарантій спрямовано роботу державного механізму соціального захисту, одним з ключових елементів якого є Пенсійний фонд України. Відповідно до Положення про Пенсійний фонд України, ПФУ є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра соціальної політики України. Пенсійний фонд України входить до системи органів виконавчої влади і забезпечує реалізацію державної політики з питань пенсійного забезпечення та ведення персоналізованого обліку надходжень від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування [0]. З метою реалізації свого призначення на ПФУ покладається ряд завдань, зокрема реалізація державної політики з питань пенсійного забезпечення та ведення персоналізованого обліку надходжень від сплати єдиного внеску; внесення пропозицій Міністру щодо формування державної політики з питань пенсійного забезпечення та ведення обліку осіб, які підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню; керівництво та управління солідарною системою загальнообов'язкового державного пенсійного страхування; призначення (перерахунок) пенсій, щомісячного довічного грошового утримання суддям у відставці та підготовка документів для їх виплати; тощо [0].